

www. **ROVDYR** .org

FOLKEAKSJONEN NY ROVDYRPOLITIKK NR. 2 - JULI 2022

Når ingen lenger forstår hva utmark er

Arve Sætra ny leder i FNR

Bjørn i kalvingslandet

Ulverettssak: Mer meningsløst enn noen gang?

Fra den nye lederen

Norge er nesten bare fjell og skog. Det er viktig å ta i bruk og utnytte utmarksressursene over hele landet. Dette er det Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk kjemper for, og nå som jeg er valgt til ny leder, ser jeg fram til å jobbe for allsidig utmarksbruk.

Arve Sætra

Arve Sætra, styreleder i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Både beitebruken og jakta er under press fra interesser som gjerne vil se kulturlandskapet gro igjen og bygdene tømmes for folk og tradisjonelle aktiviteter.

Jeg takker min forgjenger Nils Solberg for standhaftig innsats i FNR gjennom mange år. Det er ikke småtterier å ta over etter en leder med så lang fartstid og så mye erfaring.

Sjøl bor jeg midt i ulvesona og får daglig merke hva dårlig rovviltpolitikk fører til for landbruk, jakt, friluftsliv og generell trivsel. Jeg bor i Aurskog, men er oppvokst på Nordre Mangen helt nordøst i kommunen, midt i et område som har hatt fast tilhold av ulveflokker de siste tiårene. Jeg har tidligere drevet gårdsbruk med korn i rundt 20 år, jobber i landbruksmaskinbransjen og er tett på primærnæringene. Derfor er jeg også ekstra engasjert i temaet, hvor jeg ser at for høyt rovdyrtrykk ødelegger for jakt og beitebruk.

Da ulven først kom til mine hjemtrakter på 90-tallet, førte det til forvirring. Jeg var vant til å jakte hare og elg med hund. Så kom Kongsvinger/Årjeng-flokken.

Spørsmålet vi stilte oss var: Hva i all verden skjer nå?

Første gangen ulven var på tunet hos meg, var for drøyt ti år siden. Jeg måtte snø, og ulven passerte bak traktoren, så jeg så den ikke. Men naboen kom bort og spurte om jeg hadde sett den, og vi fulgte sporene og kunne slå fast at den hadde lusket rundt hundegården. Det var ingen spesielt hyggelig opplevelse. For noen uker siden ruslet den bak låven igjen.

«Vi fulgte sporene og kunne slå fast at ulven hadde lusket rundt hundegården. Det var ingen spesielt hyggelig opplevelse.»

Jeg har jakta i mange år og har både fuglehund og harehund. Som harehundfolk flest elsker jeg samspillet med bikkja og gleden over en god los. Det motsatte, når du drar på skauen en tidlig vinterdag, det er kommet litt nysnø og forholdene er perfekte for harejakt, så ser du nye ulvespor i snøen der du skal slippe bikkja. Da innser du at det er bare å sette bikkja i bilen igjen og dra hjem. Og slike hendelser er jeg ikke like begeistret for. Elgjaktlaget jeg er med i, i Eidskog, har også fått merke hva ulv gjør med elgstammen. Antall dyr vi kan jakte på er drastisk redusert i de seinere

år. Nå er det jo ikke bare rovdyr som påvirker elgstammen, men ulven bidrar i høyeste grad.

Arbeidsoppgavene som leder i FNR blir mange, og landsmøtet vedtok nylig en liste med punkter som selvfølgelig blir bestemmende for prioriteringene for organisasjonen den kommende tida:

Reduserte bestandsmål, mer effektiv forvaltning, vekst og utvikling i stedet for seigpining og avvikling av de tradisjonelle utmarksnæringene.

Vi må fortsette å arbeide for å endre politikken når det gjelder rovdyrforvaltning – og ikke minst at politikken som blir vedtatt også blir fulgt. Det

betyr at vi må fortsette å jobbe aktivt opp mot politikere, myndigheter og andre sentrale instanser som kan gjøre noe med hvordan rovdyrforvaltningen praktiseres.

Det er positivt å høre fra regjeringen at de ønsker å utvide jaktperioden for lisensfelling av jerv og flytte fram jaktstart til 20. august. Dette er et gammelt krav både fra oss og andre organisasjoner, og er et eksempel på viktigheten av å stå på å ikke gi seg. Med målrettet arbeid kommer resultatene etter hvert.

Landsmøte i FNR 10. og 11. juni 2022 på Stjørdal

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Arve Sætra er ny leder i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Etter digitale møter under pandemien gjennomførte Folkeaksjonen sitt første fysiske landsmøte siden 2019 på Stjørdal 10. og 11. juni i år. Der ble Arve Sætra (64) fra Aurskog-Høland valgt til ny leder i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk (FNR).

Svein Egil Hatlevik

Han har vært nestleder i FNR i to år og styremedlem siden 2018, og har dessuten tidligere vært leder for FNRs lokallag i Akershus – organisasjonens største lokallag. Sætra etterfølger Nils Solberg som leder i FNR. Solberg har ledet organisasjonen siden 2008. Mette Trøftmoen (25) fra Nord-Odal ble valgt til nytt styremedlem under landsmøtet og Knut Halvor Jorde (39) fra Nesbyen er valgt til første vara og møter fast i styret. Fra før av består styret av Arne Sveen fra Rena, Tone J. M. Benjaminsen fra Tjeldsund, Mariann Skotte fra Lesja. Øvrige nyvalgte varamedlemmer til landsstyret er Roger Dramstad fra Rakkestad og Geir Sneffellå fra Mo i Rana.

Landsmøtet vedtok en liste med uttalelser som setter prioriteringene for organisasjonens arbeid den kommende tida:

1. Utmarka må høstes for å bevares

Norge er et land med lite matjord og lav sjølforsyning. Utmarka er et viktig ressursgrunnlag for beiting, både for husdyr, tamrein og høstbart vilt – og dermed sentral for landets matberedskap. Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk understreker at ressursituasjonen i Norge krever at utmarka beskyttes mot

gjengroing og at rovdyrtrykket holdes lavt.

2. Fra prat til handling i ørneforvaltningen

Stortinget bestilte i 2016 «en forsøksordning for forvaltning av kongeørn innenfor rammene av rovviltforliket» på Fosen i Trøndelag og i Troms. I løpet av seks år har forvaltningen ikke vært i stand til å iverksette prosjektet. Bestandene av kongeørn og havørn i Norge er mettet og tåler beskatning. Beitebrukernes negative erfaringer med ørn er entydige. Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk minner om at erfaringsbasert kunnskap om effekten av ørneforvaltning bare lar seg framskaffe ved å gjennomføre ørneforvaltning og krever at ordningen settes ut i livet.

3. Lavere bestandsmål for bjørn og ulv

I Hurdalsplattformen uttrykker regjeringen Støre et mål om å utrede en reduksjon av gjeldende bestandsmål for ulv og bjørn, med mål om å redusere belastningen for beite-næringene og lokalsamfunn. Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk krever at dette arbeidet igangsettes snarest.

4. Nødvergereglene må forenkles

Dyreiere i Norge har rett og plikt til å

Arve Sætra fra Aurskog ble valgt til ny leder i FNR

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Mette Trøftmoen fra Nord-Odal ble valgt til nytt landsstyremedlem i FNR

FOTO: PRIVAT

forsvare sin eiendom mot angrep fra rovvilt. Dyreiere som tvinges til å beskytte dyra sine må forholde seg til komplekse vurderinger på svært kort tid i en stressende situasjon. Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk krever at lovverket for nødverge bedre ivaretar dyreeieres rettigheter.

5. Lisensfelleringsperiode for jerv

Regjeringen Støre vil effektivisere lisensfelling av jerv. Jerven har i mange år ligget over bestandsmål. Under reinsjakta er det mange jegere i fjellet som kan bidra til effektivisering av bestandsreguleringen av jerv. Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk krever at lisensfelleringsperioden for jerv begynner 20. august, samtidig som jaktperioden for villrein.

Bjørner felt i Lierne kommune

– reineier påkaller nødvergeretten

Søndag 22. mai mottok Trøndelag Politidistrikt melding om at det var felt bjørn i Lierne kommune.

 Svein Egil Hatlevik

Personen som skjøt meldte selv fra til politiet og meldingen gikk ut på at felling fant sted i forbindelse med at bjørn angrep tamreinkalver.

Det var ei binne og to unger som ble skutt. Statens naturoppsyn og Politiet har vært på stedet og gjennomført undersøkelser. Rutinemessig etterforskning er igangsatt.

– Når hendelsesforløpet blir klarlagt, vil det bli foretatt en vurdering av saken opp mot relevante straffebestemmelser i tillegg

til nødrettsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 17 annet ledd, som sier at eier av tamrein, eller den som handler på eiers vegne, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på tamrein. Én person har status som mistenkt i saken, uttaler politiadvokat Ole Andreas Aftret i Trøndelag Politidistrikt.

Den mistenkte, som er knyttet til reindriften i området, har forklart til politiet at bjørnene ble skutt fordi de angrep reinkalver. I skrivende stund er saken fortsatt under etterforskning hos politiet.

Bjørner skutt i påstått nødverge i Lierne søndag 22.mai.

FOTO: TRØNDELAG POLITIDISTRIKT

Skadefelling av bjørn i kalvingslandet for tamrein:

Én felt i Norge – 97 bjørner skutt i Sverige

 Svein Egil Hatlevik

Onsdag 1. juni felte Statens naturoppsyn (SNO) én bjørn i Sør-Varanger i Finnmark. Bjørnen var et hunndyr som ble vurdert som ett og et halvt år gammelt.

Et reinbeitedistrikt i Sør-Varanger har søkt om skadefelling i flere omganger etter at så mye som seks bjørner skal ha vært vært observert i kalvingsområder i mai i følge Statsforvalteren i Troms og Finnmark. 31. mai ble det åpnet for å felle to bjørner, hvorav altså én ble skutt av SNO dagen etter. Bjørnen som ble felt 1. juni oppholdt seg utenfor bjørneprioritert område i Troms og Finnmark (rovviltregion 8).

I Norge ligger bjørnestammen under det politiske vedtatte målet om 13 årlige ynglinger. I 2021 ble det påvist minst 160 brunbjørner i Norge ved hjelp av DNA-analyser.

67 hunnbjørner og 93 hannbjørner, ifølge Rovdata. Ut fra antallet hunnbjørner er det beregnet at det ble født 8,1 bjørnungekull i fjor, en liten nedgang sammenlignet med året før.

Samtidig som bjørnebestanden ligger under politisk satte mål i Norge, er tilstanden en annen på svensk side av grensa. De siste årene er det felt mye bjørn i Sverige for å redusere skader for reindriften. Siden midten av mars i år er det felt minst 97 bjørner på skadefelling i Sverige, ifølge en oversikten hentet ut fra Rovbase.no. I tillegg er to bjørner påkjørt av tog i samme periode. Toppåret for uttak så langt i Sverige var våren 2020 med 143 bjørner tatt ut på forebyggende skadefelling i viktige reindriftsområder. I fjor var tallet 104 bjørner. En beregning av størrelsen på den svenske bjørnestammen fra 2017 viste at det da var rundt 2900 bjørner i landet, ifølge svenske Naturvårdsverket.

Rovbasen viser 100 døde bjørner våren 2022, av disse er 97 felt i forebyggende skadefelling i viktige kalvingsområder for tamrein i Sverige, flertallet av de 97 er bjørnebinner og unger som er kjent som potensielt store skadegjørere under reinkalvingen.

KILDE: ROVBASE.NO

Bjørn i kalvingslandet er et stort problem for dem som rammes

 Åsmund Ystad

Det er vår i fjellet, barflekkene begynner å komme, men fortsatt er det mulig å se spor etter bjørn som jager tamrein og i andre enden av sporet kan reineierne finne rester av reinkalver, hvis de er heldige. Ofte spiser bjørnen hele kalven med hud og hår, og når snøen etter hvert smelter blir det enda vanskeligere å dokumentere tapene til bjørn.

Bjørnebinner med unger liker seg godt i kalvingslandet, de oppsøker områdene på jakt etter et lett bytte. Binner tiltrekker seg dessuten hannbjørner slik at konsentrasjonen kan bli stor. Tapene kommer på toppen av store årlige tap til jerv, gaupe og kongeørn. Også ørna er en effektiv predator på nyfødte reinkalver.

Dette er hverdagen i kalvingstiden for reindriftsutøvere i Indre Namdal. Området er prioritert yngleområde for bjørn. Årlige søknader om skadefelling av bjørn for å redusere tapene av reinkalver har konsekvent blitt avslått med henvisning til at bjørnebestanden er for liten. Reineiernes eneste mulighet for å redde flokken og drifta er å prøve å jage bort bjørnen når den dukker opp. Men det er både vanskelig og arbeidskrevende. Erfaringen er ofte at tapene blir store uansett.

Gammelt nytt

Allerede for 10 år siden kom den svenske forskningsrapporten «Björnpredation på ren» i regi av det Skandinaviske bjørneprosjektet i samarbeid med Udtja og Gällivare samebyer i Norrlands län. Resultatet av tre års systematisk forskning overrasket forskerne, men ikke reindriften.

Tapene til bjørn var svært store i kalvingsperioden og forskerne beregnet også det økonomiske tapet til mellom 300.000 og

en million kroner i året for Udtjagruppen som var en av samebyene som deltok i prosjektet. Erstatningen reineierne hadde fått var en fast årlig kompensasjon på 12.000 kroner for risikoen med å ha bjørn i området.

Ny praksis i Sverige

Forskerne vurderte også forebyggende tiltak og konkluderte med at det mest effektive var målretta forebyggende uttak av bjørnebinner med eldre unger, før kalvingsperioden. Dette har i årene etter 2014 blitt det viktigste forebyggende tiltaket i viktige reindriftsområder i Sverige – målretta uttak av bjørnebinner med unger i mars, april og mai for å redusere tapene i kalvingsperioden.

Fritt fram i kalvingslandet

Tilbake til Norge. Allerede i rovviltforliket fra 2011 vedtok et enstemmig Storting at det ikke skal være rovdyr som utgjør et skadepotensial i kalvingsområder for tamrein. I samme enstemmige rovviltforlik sa det samme Stortinget også at den utfordrende rovdyrssituasjonen i sør-samisk reindrift skulle forbedres.

Men for dem som driver med reindrift i bjørnesona i Indre Namdal har dette blitt tomme ord. Stortingets klare signaler er tolket i stykker av forvaltningen, bjørnebinner med unger har fritt leide til å forsyne seg med reinkalv etter lyst og behov. Hensynet til bestandsmålet for bjørn trumfer alle andre hensyn.

Nødvergefelling er ikke forvaltning, det er en rettighet til å verne sine dyr under akutte rovdyrangrep. Det er noe alvorlig feil når slike nødløsninger blir den eneste forvaltningen.

Bjørnebinne med fire unger fotografert i 2018, i kalvingslandet til Låarte reinbeitedistrikt i Snåsa og Lierne i Trøndelag

FOTO: AINA BYE

Ulverekord i Skandinavia – stabilt

Svein Egil Hatlevik

Resultatene fra vinterens ulveregistrering viser at det er registrert nesten samme antall valpekull som i fjor i de helnorske revirene og grenserevirene. Når grensulvene medregnes, har det totale antallet ulver påvist i Norge økt fra 109-114 i fjor vinter til 125-129 denne vinteren. Dette går fram av den årlige bestandsrapporten om ulv som utgis av Rovdata og Svenske Vilskadecenter.

Samtidig meldte Rovdata at det nasjonale bestandsmålet for ulv i Norge var innfridd i fjor. Fire valpekull var påvist i helnorske revirer og åtte ynglinger var dokumentert i grenserevirene.

Stortinget har satt bestandsmålet for ulv i Norge til 4–6 årlige ulvekull, derav tre helnorske. Ulvekull som fødes i revirer som både ligger i Norge og Sverige regnes som en halv yngling. Regnemåten gir åtte kull i Norge i 2021. Den norske delbestanden er dermed over bestandsmålet også i år.

Etter at alle påviste ulver i Norge gjennom registreringsperioden som er enten er felt under lisensfelling og skadefelling eller som er registrert døde i trafikken, gjenstår det

mellem 92 og 96 ulver. Registreringssesongen varer fra 1. oktober til 31. mars.

Skandinavisk rekord

Den felles svensk-norske bestanden er på sitt høyeste i moderne tid. Det ble til sammen påvist 54 valpekull født i Skandinavia i 2021, seks flere enn året i forveien. I samme periode ble det påvist 28 revirmarkerende par. Ut fra registreringene anslås den skandinaviske ulvbestanden til 540 individer.

Er en harrytur nok for å bli et grenserevir?

I år ble det for første gang på 25 år ikke påvist noen familiegupper av ulv med fullstendig tilhold i Hedmark ved slutten av registreringsperioden, forteller Petter Wabakken, prosjektleder hos Høgskolen i Innlandet og medforfatter av bestandsrapporten for ulv i Skandinavia.

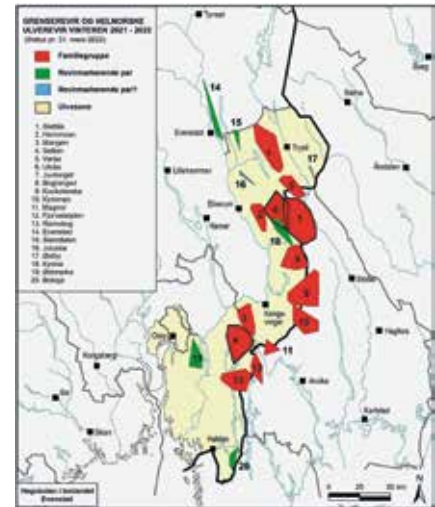

Petter Wabakken er ulveforsker hos Høgskolen i Innlandet.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Mangelen på rene Hedmarksflokker skyldes at ulver fra reviret Ulvåa, som på norsk side av grensa holder til i Elverums- og Vålertraktene, hadde vært dokumentert noen hundre meter over på svensk side ved én anledning i løpet av registreringsperioden.

Wabakken kan fortelle til Rovdyr.org at fire hannulver fra Ulvåa-flokken ble

Ulvrevir i Norge

GRAFIKK: HØGSKOLEN I INNLANDET / ROVDATA

påsatt GPS-halsbånd i vinter. Én av dem var lederhannen.

– Lederhannen har vært i Sverige, men vi er usikre på om alle dyra i flokken har vært i der. Valpene bruker ofte mindre områder enn foreldredyrene, men vi vet at noen valper også har vært der.

Det er bare foreldredyrene som markerer revir, og avkom følger ofte med. Revirets grenser tegnes opp etter foreldredyrens bevegelser.

Færre gauper i Norge

Åsmund Ystad

Det er i vinter påvist 58,5 familiegupper i Norge. Det er en nedgang fra året før og gaupebestanden ligger dermed under det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegupper. Dette går fram av årets bestandsrapport fra Rovdata som ble lagt fram 1. juni.

Gaupe

FOTO: TROND BURUD

Fire av de sju forvaltningsregionene ligger på eller over bestandsmålet før jakt i 2022. Dette er regionene 2, 3, 5 og 6. Regionene 4 (Oslo, Akershus og Østfold), 7 (Nordland) og 8 (Troms og Finnmark) ligger under de regionale bestandsmålene.

Målet nådd i Hedmark etter 11 år

For første gang siden 2011 ligger antall gaupefamilier i region 5, Hedmark, over det regionale bestandsmålet. Der ble det registrert 10,5 familiegupper siste sesong.

i Norge

– Vi journalister pleier ofte å lete etter litt artige titler og slikt, og jeg tenkte kanskje jeg kunne skrive noe sånt som at «En harrytur var nok for at Ulvåa skulle bli grenseflokk». Hva tenker du om det?

– Da må det i så fall være rette ulven som legger ut på harrytur, altså ett av foreldredyra. Når det er sagt, er det veldig mye oppmerksomhet fra norsk side om en grenseflokk har mesteparten av arealet på norsk side og lite i Sverige. Jeg har aldri sett at det går motsatt vel. Hvis du har en grenseflokk på ti dyr og sju av dem aldri har vært i Norge,

regnes alle ti som halvt norske, sier Wabakken.

– Kan du nevne noen eksempler på revirer som for det meste er i Sverige, men som bare bruker små områder på norsk side av grensa?

– Juvbergreviret er et sånt eksempel, det er et naborevir til Ulvåa. Reviret strekker seg bare et par kilometer inn i Norge, og godt over 90 prosent av arealbruken er i Sverige. Tispa i Juvberget har vært GPS-merket i fire år, så vi har god oversikt over at hun streifer innom norsk territorium innimellom.

Hannen i Ulvåareviret, nymerket med sender i februar i år, tok seg en harrytur i slutten av mars, nok til at Ulvåareviret ble kategorisert som grenserevir.

FOTO: VILTKAMERA/ TROND BURUD

Kart over dokumenterte familiegrupper av gaupe før jakt i 2022. Det er i vinter påvist 58,5 familiegrupper i Norge. Det er færre enn i fjor, og gaupebestanden ligger nå under det nasjonale bestandsmålet på 65 familiegrupper som Stortinget har bestemt.

KILDE: ROVDATA

41 jervekull registrert så langt i år, pr. 17. juni 2022

Åsmund Ystad

De foreløpige resultatene fra årets registrering av jerveynglinger tyder på nedgang i forhold til tidligere år. Men et ansjonale bestandsmålet på 39 årlige ungekull ser allerede ut til å være nådd. Og det kan bli flere, erfaringsmessig tigger det inn flere utover sommeren. De tre foregående årene har antall registrerte jerveynglinger vært henholdsvis 60, 63 og 62.

Dato	Kommune	Status
Region 1 – Vestlandet		
21.03.2022	Luster	Dokumentert
Region 3 – Oppland		
17.06.2022	Dovre	Antatt
Region 5 – Hedmark		
20.05.2022	Elverum	Dokumentert
08.04.2022	Elverum	Antatt
06.04.2022	Åsnes	Dokumentert
04.04.2022	Elverum	Antatt
01.04.2022	Engerdal	Dokumentert
23.03.2022	Trysil	Dokumentert
22.03.2022	Rendalen	Dokumentert
16.03.2022	Stor-Elvdal	Dokumentert
16.03.2022	Engerdal	Dokumentert
15.03.2022	Rendalen	Dokumentert
Region 6 – Trøndelag og Møre og Romsdal		
17.06.2022	Selbu	Dokumentert
16.05.2022	Molde	Antatt
05.05.2022	Høylandet	Dokumentert
04.05.2022	Surnadal	Dokumentert
20.04.2022	Rauma	Antatt
20.04.2022	Molde	Antatt
20.04.2022	Snåsa	Dokumentert
14.04.2022	Høylandet	Dokumentert
08.04.2022	Oppdal	Dokumentert
05.04.2022	Snåsa	Dokumentert
Region 7 – Nordland		
23.05.2022	Rana	Dokumentert
21.05.2022	Rana	Dokumentert
18.05.2022	Rana	Dokumentert
18.05.2022	Hemnes	Dokumentert
12.05.2022	Narvik	Dokumentert
28.04.2022	Hemnes	Dokumentert
21.04.2022	Rana	Dokumentert
16.04.2022	Grane	Dokumentert
07.04.2022	Vefsn	Antatt
Region 8 – Troms og Finnmark		
19.05.2022	Målselv	Dokumentert
19.05.2022	Bardu	Dokumentert
01.05.2022	Karasjok	Dokumentert
28.04.2022	Tana	Dokumentert
20.04.2022	Nordreisa	Dokumentert
17.04.2022	Sør-Varanger	Dokumentert
15.04.2022	Storfjord	Dokumentert
14.04.2022	Tana	Dokumentert
27.03.2022	Kåfjord	Dokumentert
04.05.2022	Karasjok	Dokumentert

KILDE: ROVDATA.NO

LANG OG TRO TJENESTE: Nils Solberg ble takket av som leder i FNR etter 14 år på landsmøtet i juni.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

To tiår i kamp

Nils Solberg har ledet Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk i 14 år. Han trekker fram møter og samarbeid med organisasjonens mange dyktige og engasjerte medlemmer som det beste fra årene som leder.

Nils Solberg har vært styreleder i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk siden 2008 og vært med i styret i organisasjonen fra oppstarten for 22 år siden. Årets landsmøte i Stjørdal var det siste hvor han var leder.

Når Solberg skal trekke fram det viktigste fra de mange årene som er gått, er det medlemmene han er mest opptatt av.

– Det er så utrolig mange bra folk. Vi har alt fra skoleelever og Jørgen Hattemaker til finanseliten og A-kjendiser. Det er plass for alle. Medlemmene er en enorm kapital, for det er så mye dyktige mennesker med all mulig slags kompetanse, sier Solberg.

– Alle disse årene med rovviltpolitikk har lært meg utrolig mye om det norske samfunnet, og om politikk og mennesker.

Jeg har truffet så mange spennende folk i innland og utland og vært så heldig at jeg har knyttet livslange vennskap med flere av dem, sier han.

Omfattende kursvirksomhet

I 1997 arrangerte Solberg sitt første folkemøte om rovdyr – særlig ulv – i Østfold. Han deltok på sin første ulvejakt i Estland i 1992 og ble skremt av de negative konsekvensene ulven der påførte jakt, beitebruk og folk på landsbygda. Utover på 2000-tallet begynte han å arrangere kurs i jakt på ulv og gaupe rundt om i Norge og Sverige.

– Jeg ville dele kunnskapen jeg hadde tatt med meg fra Estland, Polen og Russland gjennom 90-tallet. Jeg må være såpass ubeskjeden at jeg tør påstå at kursene har

hatt stor betydning for rovviltforvaltningen her i Norge gjennom årene. Siden er lisensfelling blitt perfektionert av mange og tatt videre til et nivå langt over der jeg sjøl var. Det er enormt mange dyktige rovviltjegere i Norge i dag. Særlig gledelig er det at mange unge lykkes så godt, sier Solberg.

Selv om Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk ikke har fått fullt gjennomslag for sin vilje, er han overbevist om at organisasjonens arbeid har motvirket en verre utvikling. Solberg gleder også seg over det samarbeidet med større og tyngre organisasjoner innen jakt og landbruk som har utviklet seg de seinere åra.

– Det er det ingen tvil om FNRs påvirkning. Vi er ikke diktatorer her i landet,

men vi har stor innflytelse i det politiske miljøet. Jeg har alltid vært opptatt av å understreke at Folkeaksjonen er tverrpolitisk, og vi sanker støtte over hele det politiske spekteret, fra høyre flanke til de rødste. Det er fornuftige folk i alle partier, bare en leter godt nok, sier Solberg.

– Hva blir største utfordring i rovdyrpolitikken framover?

– For Folkeaksjonen er det viktig å holde samme kurs og å være best på kunnskap. Er det noe man ikke veit noe om, så holder man kjeft om saken. Det er viktig å ikke bløffe, sånt er det uansett nok av blant våre motstandere, sier han.

– Jeg kaller dem motstandere, for de er ikke miljøvernere. Det er Folkeaksjonen som er de ekte miljøvernere. Vi verner om naturen, for uten den kan vi ikke høste kortreist antibiotikafritt kjøtt til norske bord – enten det er ved beitebruk eller jakt. Vi forvalter naturen, og det det har vi gjort her i landet siden isen trakk seg tilbake. Det bør vi også fortsette med i stolthet. Vi er gode på det!

Fornøyd med ny leder

Solberg håper flere kommer til å forstå viktigheten av matsikkerhet.

– Matsikkerhet er viktigere enn noen gang siden siste verdenskrig. Folk begynner å våkne litt opp for viktigheten av å høste mat fra skog og fjell, men det er fortsatt urovekkende mange som ikke forstår forskjellen mellom det som er utenfor døra og det de ser på TV, sier han.

Det er Arve Sætra som har tatt over ledervervet i Folkeaksjonen.

– Jeg er særdeles fornøyd med min etterfølger. Han er en bunnsolid og klok kar. Han er meget kunnskapsrik og har flere års erfaring fra styret. Jeg er sikker på at han vil videreføre det beste fra de arbeidsmetodene vi allerede har og videreutvikle det vi har bygget opp gjennom mer enn to tiår, sier Solberg.

KUNNSKAPSDELING: Gaupejegere på kurs med Nils Solberg i Saltdal i Nordland, desember 2009.

FOTO: RUNE BERG

HARDE FRONTER: Nils Solberg diskuterte rovviltpolitikk med miljøvernminister Bård Vegard Solhjell (SV) på NRK Dagsnytt 18 i 2013.

FOTO: SKJERMDUMP FRA NRK

UENIGE: Møte hos Klima- og miljødepartementet med daværende statsråd Ola Elvestuen og statssekretær Atle Hamar i 2018.

FOTO: ÅSMUND YSTAD

MASSEMØNSTRING: Under Nils Solbergs lederskap var FNR med på å arrangere store demonstrasjoner i Oslo for en mer aktiv rovviltforvaltning.

FOTO: ÅSMUND YSTAD

Utmarka og den store

– Marginale jordbruksområder har stor betydning på våre breddegrader, sier utmarksforsker Bjørn Egil Flø.

Svein Egil Hatlevik

Hver sommer beiter drøyt to millioner dyr i utmarka, av dem rundt 1,9 millioner sau og lam og om lag 250 000 storfe.

Bjørn Egil Flø, forsker ved Norsk institutt for bioøkonomi, har vært prosjektleder for prosjektet Futgraze, som har hatt beskrivelsen «Mot ei framtid for utmarksbeitet – om regler, normer og samarbeid i utmarkas beiteområder».

– Hvor ofte må du forklare folk hva begrepet «utmark» innebærer?

– Det skjer i grunn ganske ofte. Vi har kollektivt glemt funksjonen utmarka hadde for bygdesamfunnene, som en utvidelse av innmarka. Utmarka har vært viktigere i Norge, enn eksempelvis i kontinental-europeisk og ikke minst britisk kontekst. Marginale jordbruksområder har stor betydning på våre breddegrader. Utmarka har vært en veldig viktig beitemark i tusenvis av

år, en funksjon som alle nordmenn kjente til for to generasjoner siden. Den gangen var folk sjelden mer enn én generasjon unna aktivt landbruk. I dag er de fleste tre generasjoner unna en utøvende bonde. Da glemmes den opprinnelige funksjonen. For folk flest i dag er utmarka en rekreasjonskoloni, og de tradisjonelle brukerne er i et sterkt mindretall. Men det kan være til å leve med hvis bare flertallet forstår hva slags behov de tradisjonelle utmarksbrukerne har, sier Flø.

frakoblinga

KONFLIKT:

Det er hard kamp om arealene i Norge. Her fra Storheia vindpark på Fosen, hvor konflikten mellom reindrifta og kraftutvinning er hard.

FOTO: HEIKO JUNGE /
NTB SCANPIX

Forsker: Bjørn Egil Flø.

FOTO: ERLING FLØISTAD/
NIBIO

Futgraze-prosjektet ble avsluttet i fjor. Samtidig ble boka «Utmark i endring» utgitt, som Flø har vært redaktør for sammen med forsker Frode Flemseter. I prosjektbeskrivelsen for Futgraze er det presisert at forskerne skal se på alle utfordringer som ikke dreier seg om store rovdyr.

– Du snakker om «den store frakoblinga» knyttet til spørsmål om utmarka. Hva går det ut på?

– Det handler igjen om disse disse to-tre generasjonene mellom folk flest og bonden. Mange har ikke kunnskapen eller kompetansen som trengs for å opptre hensynsfullt i utmarka. Frakoblinga handler om å ikke forstå praksisene. Om du kommer til ei grind på fjellet og ser utover og ikke ser ett eneste beitedyr, så tenker en del at det ikke finnes beitedyr i området – og dermed ikke bryr seg med å lukke igjen grinda. Men i løpet av to timer kan det være fullt av beitedyr. Da blir den åpne grinda et problem, sier Flø.

Lokale beslutninger

Mangel på kunnskap om utmarksbruken til jordbruksformål kommer ikke bare til syne i møte med dagligdagse og praktiske problemstillinger i beitemarka.

– Mange av de frakobla blir tillitsvalgte. Dermed er ikke bevisstheten om den tradisjonelle utmarksbruken alltid til stede der hvor det fattes politiske og administrative beslutninger. Hvis det skal lages ny sykkelsti, for eksempel, er det mange som ikke forstår konsekvensene for utmarksbruken, sier Flø. Det gir utslag i lokaldemokratiets fora.

– Mange sitter i kommunestyrene og skal gjøre vedtak, men ser ikke sammenhenger og konsekvenser. Ofte er ikke beitenæringa like interessant lenger, så man er ikke lenger bare mentalt frakobla. Beitenæringa er ikke lenger en like viktig økonomisk aktør. Mange andre næringer kan være mer løfterike økonomisk, som for eksempel reiselivet eller kraftutvinning.

Rask gjengroing

Frakoblinga fører også til at mange får sveket empati for en husdyrbonde som mister dyr til rovdyr, mener Flø.

– Rovdyrsaken lager støy, men i mange tilfeller har diskusjonene om rovdyr vært med på å sette beitebruken litt mer på dagsorden igjen. Sagt på en annen måte: Den offentlige debatten om rovdyr kan minne folk på at det finnes beitedyr i utmarka, noe de ellers fort kunne glemte. Samtidig har fraværet av beitedyr begynt å vise seg en del plasser, og flere aktører som ikke har hatt så sterke meninger om rovdyr og beitedyr blir oppmerksomme på at landskapet endrer seg på grunn av at beitedyra forsvinner. Det som overraskes over at gjengroinga blir synlig så raskt. Så klart forsvinner beitedyr fra utmarka av mange andre grunner enn rovdyr. Også i de delene av landet hvor det ikke finnes noe særlig rovdyr å snakke om, er det en del som begynner å tenke at det må finnes løsninger for å få beitedyra tilbake, sier han.

– Rovdyrspørsmålet gjør beitespørsmål mer synlige i den offentlige debatten. Debatten skaper også polarisering. De som ikke har noen sterk oppfatning, som er mulige å

USYNLIG BEITING:

Selv om det ikke er noen dyr å se på beite akkurat nå, kan de komme i løpet av kort tid. Da kan ei åpen grind bli et stort problem.

FOTO: SVEIN EGIL HATLEVIK

Tog og bil

Folk forflytter seg også mer i dag enn hva de gjorde i utmarksbeitets storhetstid. Både biler og tog skaper komplikasjoner.

– Det er veldig vanskelig å få til sikring langs toglinjene. En enkelt bonde kan oppleve å plutselig miste 25 dyr til jernbanen. Staten svikter når det gjelder å sette opp gjerder langs skinnene. Problemet er også stort langs veiene. Problemstillingen blir også verre av at beitebrukerne er blitt færre, for da blir det mer på hver enkelt bonde som må sette opp og vedlikeholde gjerder. Det er jo mulig å sette opp gjerder, men det blir fort en uoverkommelig arbeidsbelastning, sier Flø.

– *Hva kjennetegner de delene av landet hvor det ser lyst ut for utmarksbeitet i framtida?*

– Det er ofte et stort miljø av bønder som kan holde kulturlandskapet i hevd og beitebruken levende. Oppdal er et slikt eksempel, hvor det er mange beitebrukere som har laget et godt miljø. Kommunen har også etter hvert blitt klar over hva de har gjort gjennom tidene med tanke på hyttebygging i de frodigste beiteområdene. Dessuten er det beitelag som fungerer og som har faglig-politisk styrke i beslutningsprosesser lokalt.

– *Hvilke er de største framtidige utfordringene for en fortsatt høsting av utmarka som beiteressurs?*

– Rovdyr er et stort problem. Der det finnes store rovdyr, er de alltid det største problemet for beitebrukere. I enkelte områder er det umulig å tenke seg at en kan ta utmarksbeitet opp igjen med mindre det skjer noe veldig overraskende politisk, sier Flø.

Organisering

Ellers utgjør store industriutbygginger som

bevege på, kan skifte side som følge av at den ene parten er usaklig eller bruker sterke ord. Det gjelder begge sider. Det er ingen fordel å bruke altfor sterke ord, den gode fortellingen kan ha større kraft for å påvirke dem som ikke har sterke meninger om temaet. Samtidig er det viktig å ikke glemme det materielle. For saueholdet er tilgangen til utmarka eksistensgrunnlaget.

– *Du har ledet prosjektet «Futgraze» som skal se på framtida for utmarksbeite i Norge. Hva er hovedkonklusjonene?*

– Framtida for utmarksbeite ser umiddelbart ikke veldig lys ut. Det er en heftig kamp om landskapet. På den andre siden er det ting som tilsier at framtida burde se lysere ut enn det gjør. Nå om dagen er bevisstheten igjen større om verdien av å kunne bruke arealene til å produsere mat til egen befolkning. I Hurdalsplattformen står det svart på hvitt at regjeringen vil øke bruken av utmarksbeite, og verdien av utmarka er en del av den politiske retorikken til alle partier. Men da må utmarksbruken også prioriteres med regler og lovverk: Høsting av fôr og fiber i utmarka må få forrang foran andre anvendelser, særlig på de gode beiteområdene. Det er veldig stor forskjell i kvaliteten på ulike beiteområder, og de beste områdene må prioriteres for beiting i både lokale og regionale planer. For å få dette til, må det nasjonale instruksjoner på plass som legger føringer for det lokale nivået.

Kommunene må bli nødt til å forholde seg til eksisterende beiteplaner, noe som skjer i veldig liten grad i dag.

Ødeleggende uro

Flø har reist til flere deler av landet for å intervju beitebrukere. De rapporterer mye forskjellig som gjør det vanskelig å drive beite, og fellestrekket er at uro blant dyra ødelegger.

– Ser du bort fra rovvilt, som vi altså har gjort i vårt prosjekt, så er det største problemet som beitebrukerne rapporterer løshunder. Brudd på båndtvangen er en nødt til å slå mye hardere ned på. Det mest effektive her er nok å blåse liv i det uformelle sanksjonsapparatet: Hvis du eller jeg ser en hund uten bånd, så må vi irettesette hundeeieren. Det er en ting de fleste er redde for å gjøre. I dag står bonden alene mot alle løshundene i utmarka, og kostnaden ved å oppdra befolkningen ligger på beitebrukeren alene.

Flø har også vært i Folldal i Innlandet og observert hvor fort beitearealene gror igjen med planter som ikke egner seg til fôr for beitedyr.

– Vi kan komme til å befinne oss i en situasjon hvor vi kan være nødt til å øke matproduksjonen raskt. Hvis vi ønsker å opprettholde denne beredskapen, kan vi ikke la beitearealene ligge brakk i 25 år. Opprettholdelse av beitemarkas produktivitet krever kontinuerlig bruk, sier Flø.

kraftproduksjon og bergdrift en utfordring mange steder.

– Men også nedbygging i form av hytter og fritidsboliger utfordrer beitebruken. Hyttene trenger ikke å være et veldig stort problem hvis man legger hyttene der beitet ikke er så godt, men hytter bringer også med seg folk – og har du 100 personer i et hyttefelt, så har typisk ti av dem løshunder. I tillegg kommer all trafikken et hyttefelt bringer med seg, som ofte kan føre til at dyra fordrives fra de beste beiteområdene. Når dyra jages mye, blir det også dårligere tilvekst på dyra, og det merker bonden på økonomien, sier Flø.

Bønder som er avhengige av utmarksbeite i drifta – sauebønder og ammekubønder – ligger lavest i inntekt av de ulike produksjonene i jordbruket.

– Norske beitebrukere er lei av å subsidiere landbruket med jobbene de har ved siden av. Når det gjelder melk, er de fleste besetningene blitt så store at stølsdrift ikke lar seg gjøre lenger. Skal det være noe videre til økonomi i ammekyr, må også besetningene være ganske store. I tillegg er det føringer fra

slakteriene: Jo mindre dyra er, desto høyere blir prisen på nedskjæring per dyr. En del store dyr fungerer ganske dårlig i utmarka. Den gode utmarksbeiteren er relativt lett, er lite kresen på maten og kan omsette føret godt. Dyret bør også flokke seg bra, for det mange trusler.

– Samfunnsutviklinga har ikke gått i favør av allsidig høstingsbruk i utmarka de siste tiårene. Hva bør utmarksbrukere gjøre for å ruste seg for framtida?

– Vi har allerede vært inne på det, men det kan oppsummeres i det Martin Kolberginspirerte slagordet «Organisering, organisering, organisering». Det er det absolutt viktigste. En er nødt til å være aktivt med i beitelaget, og det betyr å bruke det aktivt til mer enn bare å praktisk koordinere arbeidet, men også som et faglig-politisk organ. Vi har Bondelaget, Småbrukarlaget, Tyr og Norsk sau og geit, men vi burde hatt en interesseorganisasjon som var for alle utmarksbeitere – og som også omfattet reindrifta. Det ville vært en sterk organisasjon. En slik organisasjon burde bygge allianser opp mot friluftslivsorganisasjonene. Norsk Friluftsliv er klar over at hvis ikke

deres brukere begynner å te seg som folk i utmarka, kan det sette allemannsretten i spill. Allemannsretten er tuftet på et sett plikter, slik alle rettigheter er koblet til plikter, sier Flø.

Norsk Friluftsliv er en fellesorganisasjon med 18 friluftslivsorganisasjoner som medlemmer, blant andre Norges Jeger- og Fisker forbund, Den Norske Turistforeningen, Norsk Kennel Klub og Syklistenes Landsforening.

– Friluftslivet disiplinere sine egne internt, og er opptatt av å ta hensyn til de tradisjonelle utmarksbrukerene. Jeg har ikke møtt én eneste person i friluftslivets organisasjoner som ikke anerkjenner behovet for beitedyr i utmarka. De kan samarbeide om en god del ting, og la annet ligge – sånne ting som rovdyr. Det finnes også et annet vel så grådig rovdyr ute i utmarka, det som går på to bein, sier Flø.

UTMARKSBEITE:

Rundt 1,9 millioner sau og lam beiter i skog og på fjell i Norge hver sommer.

FOTO: GEIR HARALD STRAND/NIBIO

Det som ikke fungerer FOR REINDRIFTA

Politikerne ønsker seg en annen en naturgeografi enn den som faktisk finnes mange steder i landet. Det er det reindriften som må betale regninga for, mener forsker Jan Åge Riseth.

 Svein Egil Hatlevik

«Rovviltforvaltning og reindriftnæringen: Hvordan kan en todelt målsetting praktiseres i samsvar med internasjonale konvensjoner?»

Dette er tittelen på en artikkel av Svein Morten Eilertsen, forsker ved Norsk institutt for bioøkonomi og Jan Åge Riseth, sjefsforsker ved forskningsinstituttet NORCE, trykket i boka *Utmark i endring* som utkom nylig på Cappelen Damm. I artikkelen konkluderer forskerne at rovviltpolitikken todelt målsetting om både bærekraftig utvikling for beitenæringene og for rovviltbestandene ikke fungerer for reindriften. Forskerne ser behov for omfattende omlegginger av norsk rovviltforvaltning.

Forvaltningen innebærer at noen områder skal være prioritert for beitedyr mens andre skal være yngleområder for rovdyra. Det har ført til at sauehold med dyr på utmarksbeite i mange rovviltprioriterte områder er avvirket, noe som igjen har gitt stor reduksjon i rovdyr-tap av sau og lam det siste drøye tiåret. Noen tilsvarende nedgang i rovdyr-tatte tamrein har ikke funnet sted.

– Saueholdet har klart å få rovdyr-tapene en god del ned, men det er ikke godt nok forstått at reindriften og saueholdet er veldig forskjellige. Der ligger en del av problemet, sier Jan Åge Riseth.

– Reindriften står med ett bein i den gamle virkeligheten, med sjølforsyningsbruk som er avhengig av at naturen fungerer, og det andre beinet i den moderne virkeligheten. Der hvor sauen fores inne om vinteren og delvis kan

beite på innmarka med rovviltavisende gjerder, er reinsdyra ute på naturbeite året rundt. I enkelte tilfeller føres reinen, men det er en nødløsning, og skal det gjøres i større grad, går reindriften bort fra den økologiske nisjen som den tross alt har basert seg på. Noen reindriftsutøvere har forsøkt med kalving innenfor gjerde, men erfaringa er at de tiltrekker seg ørn og må legge inn ekstrainsats i å skjerme simler og kalver, sier han.

Vanskelige driftsforhold

Reindriften er under press. Veier og toglinjer utgjør fare for påkjørsler og fragmenterer beiteområder. Utbygging av industri, kraftproduksjonsanlegg, boliger og hytter tar store arealer – ikke bare på grunn av arealene som bygges på, men også fordi reinen holder stor avstand. Klimaendringer gir stadig oftere beitekriser. Turfolk og mosjonister i utmarka forstyrrer. Rovdyrtrykket gjør ikke situasjonen lettere. Mange steder i grenseområdene er reindriften kalvingsland prioritert til ynglende bjørn, jerv eller gaupe.

– Ett eksempel på at den todelt målsettingen ikke fungerer er Nordland, som er altfor smalt sett opp mot både reindriften og rovdyras arealbehov. Soneforvaltning i regionen fungerer bare på papiret. Også rovdyr-forskerne som har evaluert den regionale rovviltforvaltningen påpeker problemet, og det er ganske sterkt å lese, sier Riseth.

Nordland er én av landets åtte rovviltregioner. Hver region har en rovvilt-nemnd, som skal utforme forvaltningsplaner hvor det defineres hvor yngleområdene for de ulike rovviltartene skal ligge. Riseth viser til en evaluering av den

Jan Åge Riseth er sjefs-forsker ved NORCE.

FOTO: PRIVAT

regionale rovviltforvaltningen som Norsk institutt for naturforskning gjennomførte i 2016, hvor det blant annet konkluderes med at «det er et misforhold mellom kravene om en svært presis forvaltning og de naturlige forutsetningene». I Nordland munnet misforholdet ut i en konflikt mellom nemnda og Klima- og miljødepartementet, som i 2018 overtok forvaltningsplanen fra nemnda for å gjøre det departementet mente var nødvendige endringer. Nemndas plan gjelder inntil videre.

– Politikerne ønsker seg en annen en naturgeografi enn den som faktisk finnes. Så er det reindriften som må betale regninga for misforholdet. Reindriften får til en viss grad erstatning for rovvilt-tap, men ett problem gjenstår: De vil ikke leve av erstatning, men produsere mat. Beslutningstakerne er nødt til å forstå hva som egentlig er problemet, sier Riseth.

Konvensjoner i konflikt

Norge ratifiserte Bernkonvensjonen i 1986. Den skal beskytte ville planter og dyr og deres naturlige leveområder. Seinere, i 1990, ble ILO-konvensjon 169 om urfolks rett til å bevare og videreutvikle egen kultur ratifisert.

– En konvensjon er en overordnet rammebestemmelse, og innholdet er i stor grad opp til det enkelte land å avgjøre. Da Bernkonvensjonen kom, sto miljøbyråkratene relativt sterkt, sier Riseth, som selv var ferdig utdannet naturforvalter i 1979 og som har sett mange tidligere studiekamerater i jobber hos statsforvalterne rundt om i landet.

Riseth viser til at Sametinget begynte å få innflytelse utover 1990-tallet og mener at urfolksinteressene er kommet ganske seint på banen sammenlignet med tankene om artsvern.

– Bernkonvensjonen får mye oppmerksomhet i rovdyrdebatten, men det er ikke like mye snakk om urfolkskonvensjonen. Samtidig gjør treghet i forvaltningen det vanskelig å komme inn med nye perspektiver når ting har satt seg. Hadde vi hatt en diskusjon om disse temaene for 40 år siden, kunne vi ha fått et mye mer balansert resultat mellom artsvernet og urfolksrettighetene, sier han.

– Det er gaupe, jerv, tildels bjørn, og nå i de seinere årene ørn som er vanskelig for reindrifta. Rovdyrpolitikken vi har fått etter Bernkonvensjonen har vært vellykka for rovdyra, og høyrøstede rovdyrvenner bruker sterke ord hver gang det snakkes om å redusere stammene, sier Riseth.

Nylig har tanken om at bestandene av kongeørn og havørn skal kunne reguleres satt sinene i kok hos miljøvernorganisasjoner.

Forståelse kommer seint

Riseth mener forvaltningen bør skaffe bedre oversikt over hvor mye rovdyr som finnes i tamreinområdene.

– Det gjelder særlig gaupa, som er vanskelig å dokumentere i områder langs kysten med lite snø. I tillegg hører vi fra reindriftssamene her i Troms og Nordland om hvordan det sirkler ørn over kalvingsområdene. Forvaltningen er i ferd med å begynne å forstå at det er et problem. Også her er man seint ute med å forstå de problematiske sidene, sier han.

Kadaver: Jerven er ett av rovdyra som skaper problemer for reindrifta.

FOTO: AINA BYE

– Havørna er ikke like god jeger som kongeørna, men den tar byttet fra den mindre kongeørna, slik at kongeørna i neste ledd må jakte mer. Dette har samene sagt i årevis, og er ett av mange eksempler på at forvaltningen i for liten grad benytter seg av den samiske tradisjonskunnskapen.

I 2020 leverte alle de tolv reinbeitedistriktene i Nordland inn en felles uttalelse til Statsforvalteren. Uttalelsen tok for seg hvordan rovvilt medfører store tapstall og lite slakting av rein i Nordland. Reintallet og produksjonen har gått nedover i flere år, og den negative trenden forsterkes. «*Reinen er rovviltets viktigste byttedyr i Nordland. Ville byttedyr som hare og rype har forsvunnet mange steder. Hvis rovvilt skal overleve i Nordland, må reinen overleve*», heter det i uttalelsen.

– Uttalelse kommer fra en samlet reindrifft i Nordland, og den er ganske sterk. Når det blir slik at enkelte vurderer å slutte fordi det ikke går rundt, så kan man ende opp med samme situasjon som for reindriffta på Fosen, som for ikke så lenge siden fikk medhold i Høyesterett. Når situasjonen er blitt så vanskelig at folk vurderer å gi opp, strider det mot urfolksrettighetene. Det er veldig alvorlig, men det er få utenfor reindriffta som forstår problemet, sier Riseth.

I fjor kom Høyesterett fram til at konsesjonen til vindkraftutbygging på Fosen i Trøndelag var ugyldig fordi utbyggingen krenket reindrifftssamenes rett til kulturutøvelse.

Anerkjenne kunnskap

– *Dere skriver i artikkelen at dere ikke har noe spesifikt forslag til løsning, men her får du spørsmålet likevel: Hvordan kan dette løses?*

– Jeg kan tilby litt høyttenkning, selv om det er vanskelig å foreslå noe konkret. Vi antyder, og vi er ikke de eneste, at rovviltnemndene er uttrykk for en slags liksom-desentralisering. Nemndene kan fatte vedtak, men har ingen egentlig myndighet. Hvis nemndene avviker fra det sentrale myndigheter mener er rett, blir de overkjørt. Samtidig er de regionale bestandsmålene blitt nærmest hellige, og da oppnår man ikke en dynamisk forvaltning, sier Riseth.

– Som tidligere nevnt har også forskere påpekt at sonene for rovdyr og for beitedyr ikke er tilpasset geografien. Én mulig løsning kan være at bestandsmålene settes på et lavere nivå i beslutningssystemet, for eksempel på regionalt nivå, og det kunne vært en del av utarbeidingen av forvaltningsplanene for de ulike regionene. Særlig i Nord-Trøndelag, Nordland og Troms er rovdyrtrykket for høyt, og det må legges større innsats ned i registreringen av de rovdyra som oppholder seg der. I tillegg må vi anerkjenne at reineierne har kunnskap om rovdyra, både tradisjonell nedarvet kunnskap og slik som de får når de er ute i felt og holder på med praktisk reindrifft. Denne kunnskapen må brukes aktivt, sier han.

På statens side: Rådgiver i KLD Tiril Charlotte Sandbekk, avdelingsdirektør i KLD Torbjørn Lange, advokat for USS Espen Volden og de to representantene for Regjeringsadvokaten Elisabeth Stenwig og Asgeir Nygård.

ULVERETTSSAK: Mer meningsløst enn noen gang?

Nok en episode av det som er blitt føljetongen av rettssaker om ulv.

 Svein Egil Hatlevik

I midten av juni var norsk ulveforvaltning i retten nok en gang. Borgarting lagmannsrett har tatt for seg vedtaket om lisensfelling av Letjenna-flokken, som hadde sitt tilhold i Åmot og Elverum kommuner i Innlandet – innenfor ulvesona. 1. januar 2020 ble fire ulver felt i reviret. Lagmannsrettens dom er ventet innen 15. juli.

Staten tapte i tingretten

Det er dyrerettighetsorganisasjonen NOAH som har brakt Klima- og miljødepartementet for retten. Etter at saken gikk for Oslo tingrett i fjor sommer kom en kjennelse med følgende kjerne: *Departementet har etter rettens syn lagt til grunn en lavere terskel for å felle ulvene i vedtaket enn det lovgiver har forutsatt.*

Dommeren kom under betydelig tvil til at: «Etter rettens syn er imidlertid avviket mellom terskelen forarbeidene oppstiller og de konkrete omstendighetene som gjorde seg gjeldende for Letjennareviret så markert at forvaltningens avveining bør tilsidesettes».

Med andre ord var dommen i tingretten i fjor at lovverket gir ulven en strengere beskyttelse enn det departementet gikk ut fra da de åpnet for at alle ulvene i Letjenna-flokken skulle kunne skytes. Departementet anket saken like før fristen gikk ut.

Tingretten mener Letjenna-uttaket var ulovlig. På den annen side kan lagmannsrettens klare avvisning fra februar i år av kravet om stans av lisensfelling i ulvrevirene Slettås, Hornmoen, Bograngen og Rømskog leses som et tegn som

kan peke i retning av at departementet får gehør for sitt lovforståelse i lagmannsretten nå. Uansett utfall er det grunn til å vente at Letjenna-saken blir anket til Høyesterett.

Apropos Høyesterett: Der var ulveforvaltningen tema i fjor. I 2018 ble alle ulvene i revirene Julussa og Osdalen utenfor ulvesona felt, noe som ble erklært lovlig av retten. Høyesterett godtok at naturmangfoldlovens paragraf 18c åpner for at ulv ikke skal kunne etablere seg utenfor ulvesona på varig basis. Høyesterett forutsatte riktignok at bestandsmålet for ulv er innfridd.

Offentlige interesser av vesentlig betydning

For faste lesere bør den tidligere nevnte paragrafen etter hvert være velkjent, men den

lyder uansett: «Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning, [men] bare hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.»

Men vent nå litt! Dette var slik naturmangfoldlovens paragraf 18c lød da Letjenna-flokken ble tatt ut i 2019. Etter en lovendring sommeren 2020 ble følgende føyd til: «Det skal ved vurdering av uttak av rovvilt [...] legges vekt på om bestandsmål som er vedtatt i Stortinget er nådd.»

Både departementet og NOAH er i utgangspunktet enige om at tillegget fra 2020 ikke egentlig endrer betydningen av paragrafen. Bestandsmålet var allerede en etablert del av forvaltningsregimet da loven ble endret.

NOAHs påstand er kort oppsummert at staten legger for stor vekt på bestandsmålet og åpner for felling av ulv bare fordi den finnes. Det må mer til enn en generell misnøye blant deler av befolkningen med at ulven er i omgivelsene for å skyte den, er organisasjonens argument.

Statens prosessfullmektig Asgeir Nygård framholdt at stridens kjerne i rettssaken er hvor stor vekt en kan legge på bestandsmålet når en skal vedta felling av ulveflokker. Departementet har oppfordret NOAH til også å inkludere lisensfellingsvedtak som er fattet etter lovendringen i 2020, men det har NOAH takket nei til og begrunnet det med at å legge flere vedtak inn i saken vil medføre ekstraarbeid som blir for kostbart. Dermed kan en risikere å ende opp i en situasjon hvor en lovendring som ingen mener egentlig endrer noe som helst, blir viktig likevel.

En slik situasjon er sannsynlig dersom staten skulle tape saken og tingrettens konklusjon om Letjenna-vedtaket blir stående. Letjenna-vedtaket ble fattet helt på tampen av 2019. Sommeren 2020 ble naturmangfoldlovens paragraf 18c endret slik at bestandsmålet er skrevet eksplisitt inn i loven. Hvis retten kommer til at Letjenna-vedtaket var ulovlig i 2019, men loven siden er blitt endret, kan det kanskje tenkes at departementet framover fortsetter med nye lisensfellingsvedtak

Dengang da: Ulver fra Letjenna-reviret.
FOTO: VIDAR HELGESEN

innenfor sona og viser til at andre premisser gjelder etter at loven ble endret i 2020.

I så fall blir kanskje denne runden i lagmannsretten den mest meningsløse ulverettssaken hittil.

Nygård bestridte tingrettens konklusjon om at Letjenna-vedtaket legger til grunn en lavere terskel for å tillate lisensfelling enn hva lovgiver, altså Stortinget, har forutsatt. Stortinget har sagt at bestandsregulering av ulv er legitimt og nødvendig i 30 år, argumenterte han. Da naturmangfoldloven ble vedtatt av Stortinget i 2009, inngikk det i forarbeidene til loven at prinsippene for rovviltforvaltningen skulle ligge fast, ergo er bestandsregulering lovgivers intensjon, var budskapet.

Når bestandsmålet er innfridd, er det rom for og nødvendig med bestandsregulering, sa Nygård. Bestandsregulering forekommer regelmessig, og dermed har antall ulv de siste årene vært stabilt i Norge mens den felles svensk-norsk bestanden har økt.

Hvor mye skal til?

En annen del av striden handler om hvor grundig departementet må gå til verks når vedtak om lisensfelling skal fattes. I vedtakene går departementet gjennom ulike ulverevirers påvirkning på interesser som jakt, beitenæring og psykososiale forhold – altså om ulven gjør at mennesker føler seg utrygge. I vedtaket om Letjenna-reviret

vurderte departementet at ingen slike interesser ble vesentlig rammet, men siden det hadde vært ulv i området over relativt lang tid, ble belastningene for disse interessene vurdert som store nok til at uttak av reviret kunne iverksettes.

Nygård spurte retorisk: Skal uttak av ulv forbeholdes helt spesielle situasjoner? Nei, svarte han – det er laget en forskrift som oppfyller kravene til lov og konvensjon, prinsippene for forvaltningen er godtatt av Høyesterett og Stortinget har bestemt at bestandsregulering skal være det konfliktdependende virkemiddelet. Krevende skadefelling på barmark sommerstid er ikke et alternativ til mye enklere bestandsregulering på sporsnø, fortsatte han. Bestandsmålet ikke et selvstendig grunnlag for felling, men Stortinget har gitt instruks til forvaltningen om å legge så stor vekt på målet som overhodet mulig.

Vekting av ulike interesser som taler for eller imot felling av ulv er innbakt i bestandsmålet, og det legger føringer for hvor detaljert departementet må gå til verks når det skal gjøres konkret vurdering i fellingsvedtakene. Det er ikke én prinsipiell vekting innenfor ulvesona og en annen utenfor, argumenterte Nygård. Når bestandsmålet er satt såpass lavt som til mellom fire og seks årlige ynglinger, er måloppnåelsen sårbar for tilfeldigheter som ulykker eller ulovlig avlaving av ulv, men de små marginene kompenseres med et veldig godt kunnskapsgrunnlag.

Nygård viste til at det er Stortinget som er det eneste egnede samfunnsorganet for å balansere de ulike interessene i konflikten rundt ulven. Stortinget har valgt et eksakt bestandsmål, og hensikten med det har vært å oppnå konfliktdemping. For å oppnå tillit til forvaltningen, må bestandsmålet praktiseres, sa Nygård.

Det var advokat Berit Svensli Solseth som var prosessfullmektig for NOAH. Hun understreket at retten ikke skal ta stilling til lovligheten av soneforvaltning og ulvefelling som sådan, men framholdt at Letjenna-vedtaket tillegger bestandsmålet så avgjørende vekt at begrepet i loven om «offentlige interesser av vesentlig betydning» og forbeholdet om andre alternative tiltak mister sitt innhold. NOAH har gjennom årene rutinemessig omtalt norsk

ulveforvaltning som uttrykk for en «utrydningsspolitikk», men i lagmannsretten anførte ikke Solseth at Letjenne-vedtaket bryter med lovens krav om at uttaket av ulveflokket ikke skal true bestandens overlevelse.

Høyesterett godtok i fjor et prinsipp for soneforvaltningen som i praksis fører til at alle ulver som beveger seg utenfor ulvesona kan skytes. Når ulven i utgangspunktet er fredet i hele landet og ulvesona utgjør rundt fem prosent av Norges areal, må den høyere terskelen innenfor sona være betydelig, resonerte Solseth.

Innenfor og utenfor sona

Hun viste til at Oslo tingrett var klar i sin konklusjon om at Letjenne-vedtaket setter terskelen for uttak for lavt. Tingretten uttrykker derimot et ønske om tilbakeholdenhet hva angår å gripe inn i forvaltningens vurderinger, men mener at terskelen er lagt altfor lavt.

Solseth tok utgangspunkt i at formålet med ulvesona er at arten skal kunne etablere seg der, og at både beitenæringa og andre næringer derfor må tilpasse seg. Hensynet til beitenæring, jakt og andre næringer er grunnen til at forvaltningsregimet ikke tillater fast tilhold av ulv utenfor ulvesona, og dermed er argumentet brukt opp, uttrykte hun: Hensynet til beite, jakt og andre distriktsnæringer kan ikke brukes enda en gang for å begrunne felling av ulv innenfor sona.

Rovviltforvaltning vil alltid være konfliktfylt, noe som i seg selv er en begrunnelse for strengt vern innenfor sona, fortsatte Solseth, som mener det er feil av Stortinget å legge til grunn at reduksjon av bestanden ned mot målet i seg selv vil gi konfliktdemping og forutsigbarhet. Det som tvert imot vil føre til konfliktdemping og forutsigbarhet er å i mye større grad sikre ulvens overlevelse i ulvesona, sa hun.

I vedtaket om uttak av Letjenne-reviret er flokken beskrevet som stabil over tid. Det som skjer når hele flokken blir felt, er uansett at området ulvene har benyttet raskt rekoloniseres av nye ulver, argumenterte Solseth: Fjerner man én stabil flokk, vet man ikke hva man får i stedet.

I Solberg-regjeringens stortingsmelding om ulv fra 2016 heter det at det «vil kunne oppstå situasjoner der bestanden av ulv er over bestandsmålet, men likevel ikke er grunnlag for felling, fordi det ikke finnes skadepotensial på husdyr eller tamrein», siterte Solseth og uttalte videre at man ikke samtidig kan hevde at bestandsmålet ikke har avgjørende betydning og styre etter det samme bestandsmålet.

Departementet definerer eksistensen av ulv som selve problemet, og det bidrar ikke til å legge til rette for andre alternative løsninger som innebærer at ulven får leve, argumenterte Solseth.

Utmarkskommunenens sammenslutning er partshjelper på statens side i saken. Herfra møtte advokat Espen Volden. Han la vekt på at formålet med lisensfelling er å begrense veksten og/eller utbredelsen i en bestand. Ulvesona begrenser utbredelsen og bestandsmålet begrenser veksten, påpekte han.

Han argumenterte videre at bestandsmålet sikrer overlevelsen til ulven som art i Norge og videre at Høyesterett har fastslått at hensynet til konfliktdemping og forutsigbarhet er av generell karakter og ikke trenger å gjøre seg gjeldende for hvert enkelt revir.

Volden la videre vekt på at ulvepolitikkenes formål ikke trenger å være å enten utrydde ulven fra Norge eller forplante dyra seg fritt til enhver pris: En slik forståelse er altfor enkel, sa han: Det er mange revirer, og den

vedtatte politikken er ikke innrettet for å tilfredsstillere dem som ikke ønsker ulv overheadet. Bestandsmålet er et uttrykk for at Stortinget har satt et mål for hvor stort ulvetrykket skal være, fortsatte Volden.

Han viste til at politikken har hatt bestandsoppbygging av ulv som mål og lyktes med det. Politikken har endt med en bestand som ligger over målet, og da skal bestanden forvaltes. Det er en klar forutsetning for forvaltningsregimet. Man kan ikke ha en ulvesone uten bestandsmål; det ene forutsetter det andre, argumenterte han.

Volden diskuterte også ulvens status på Artsdatabankens rødliste. Ulv i Norge er oppført som «kritisk truet» på Rødlista, noe som primært skyldes at det er registrert mindre enn 50 reproduserende individer i landet. Hvis ulven ikke skal være på Rødlista overheadet, vil det kunne kreve minst 1000 reproduserende individer. Høyesterett slo i fjor fast at Rødlista ikke har noen betydning for lovligheten av norsk ulveforvaltning.

Foruten partenes advokater var det til sammen fem andre personer som uttalte seg i løpet av rettssaken. Først ut av dem var Siri Martinsen, leder i NOAH – for dyrs rettigheter.

– Staten gjør vedtak for å felle ulv, hvor det ser ut som om selve målet er å holde ulven på kritisk truet nivå på den norske rødlista, sa Martinsen.

Fra NOAH: Advokatene Berit Svensli Solseth og Bendik Misund Nedberg samt leder for NOAH Siri Martinsen.

Martinsen uttalte at staten ikke kan regulere etter bestandsmål alene og at loven blir brukt til ren bestandsregulering for å ta hensyn til den interessegruppa som er skeptisk til ulv.

Ønsker null forvaltning

Martinsen argumenterte for at bestandsmålet skaper en falsk forventning blant enkelte om at lisensfelling skal iverksettes når målet er overskredet. Det er det ikke juridisk grunnlag for, mener hun.

– NOAH jobber også politisk for store rovdyr, ikke bare i retten. Men vi mener de juridiske rammene ikke blir overholdt, sa Martinsen.

På spørsmål om hvor mange ulver NOAH mener det bør være i Norge, svarte Martinsen at det får være opp til naturen å balansere. Organisasjonen ønsker ingen politisk eller forvaltningsmessig kontroll av ulvebestanden.

– Det er definitivt et mål at ingen arter skal være på Rødlista. Biologien må styre utbredelsen av og antall ulv, sa Martinsen.

Knut Morten Vangen er leder for viltseksjonen i Miljødirektoratet. I sin vitneforklaring fortalte han innledningsvis om kunnskapen som finnes om ulv i Norge. Han vurderte at myndighetens oversikt over bestanden er svært god. I saksbehandlingen som ledet fram til Letjenne-vedtaket anbefalte direktoratet at lisensfellingen burde ha et slikt omfang at en sikter på å ligge i det øvre sjiktet av bestandsmålet på fire til seks årlige ynglinger.

På spørsmål om hva som vil skje dersom bestanden ikke blir regulert, svarte han at ulven har et stort reproduksjonspotensial og at det ikke er noen mangel på egnede leveområder for ulv verken i Sverige eller i Norge, både innenfor og utenfor ulvesona. Det er plass til flere ulverevirer i ulvesona, og uten lisensfelling kunne antallet ventes å øke ganske mye.

Ketil Skogen, seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning, hadde som hovedbudskap at det er problematisk å uten videre gå ut fra at bestandsregulering av ulv er konfliktdepende, i og med at folk med ulike oppfatninger vil oppfatte aktiv forvaltning veldig forskjellig.

Enkelte grupper opplever ulven som en belastning, men en større andel gjør det ikke,

Byråkrat:
Knut Morten Vangen
fra Miljødirektoratet.

Ordfører:
Gudbrand Kvaal
fra Aurskog-Høland.

Forsker:
Ketil Skogen
fra NINA.

sa han med henvisning til egen forskning. Han kom innom begrepet «økosorg», som er knyttet til en følelse av tap som følge av at menneskelig påvirkning blir stadig mer dominerende over hele verden. Han nevnte summen av skogbruk, kraftutbygging, hyttebygging og klimaendringer som utløser av økosorgen. I denne konteksten kan tilstedeværelsen av ulv være en lindring eller trøst, mens lisensfelling av ulv kan forverre sorgopplevelsen.

Når forvaltningen prioriterer enkelte gruppers ulemper knyttet til ulvens tilstedeværelse av ulv framfor dem som opplever ulven som en berikelse og velger bestandsregulering som konfliktdepende strategi, kan det begrunnes politisk, men han savnet at slike vurderinger ble drøftet i Letjenne-vedtaket.

Det neste vitnet var Petter Wabakken, førstemanuensis ved Høgskolen i Innlandet.

Wabakken uttalte at når det norske målet for ulvestammen er at det skal være minst tre helnorske valpekull hvert år og det samtidig ikke er skal åpnes for noe særlig mer, så kan tilfeldigheter ha store utslag for måloppnåelsen. Dermed kan ulovlig avlving spille stor rolle for om bestandsmålet blir innfridd fra år til år.

I 2014 var det en stor politiaksjon som førte til at flere personer fra Innlandet ble dømt for ulik grad av befatning med ulovlig felling av ulv. Før denne politiaksjonen var det en større andel ulver som forsvant uten at forskerne entydig kunne fastslå grunnen, noe

som har gjort at Wabakken ikke kunne se noen annen forklaring enn tjuvjakt. Etter politiaksjonen økte overlevelsen blant ulvene markert, sa Wabakken. Men han viste også til flere indikasjoner som kan tyde på ulovlig avlving fortsatt pågår nord i Hedmark.

Ordfører Gudbrand Kvaal fortalte om hjemkommunen Aurskog-Høland som landbrukskommune og om et politisk mål om å opprettholde spredt bosetting innad i kommunen. Aurskog-Høland var ikke berørt av Letjenne-reviret, men siden saken handler om prinsippene for forvaltningen, var Kvaal kalt inn for å vitne om prinsipielle spørsmål.

Tap av rettigheter

Kvaal nevnte tap og innskrenkning av servitutrettigheter som beiteretten, allemannsrett og jaktrett.

– Ulvens tilstedeværelse påvirker psykososiale leveforhold i lokalsamfunnet. Tilgangen til skog og natur er viktige grunner til å bosette seg i kommunen. Jeg vil understreke at angst ikke er rasjonelt og ikke kan styres. Likevel må det tas hensyn til, sa Kvaal.

– Ulvesonen er ment som et konfliktdepende tiltak, og bestandsregulering har vært en forutsetning for lokal aksept. Følelsen av at resten av samfunnet dytter på oss noe vi ikke vil ha er stor. Da Rømskog-flokken ble vedtatt fjernet, var det viktig for å kunne føle at myndighetene tar det vi ser på alvor, sa ordføreren.

Landsstyrets medlemmer:

Arve Sætra
Landstyrets leder

Aurskog
Tlf. 992 15 586

Tone Judith M. Benjaminsen
Styremedlem

Tjeldsund
Tlf. 941 47 249

Arne Sveen
Styremedlem

Rena
Tlf. 951 90 083

Mariann Skotte
Styremedlem

Lesja
Tlf. 909 47 244

Mette Trøftmoen
Styremedlem

Nord-Odal
Tlf.

Knut Halvor Jorde
1. vara

Nesbyen
Tlf 958 88 416

Roger Dramstad
2. vara

Rakkestad
Tlf. 908 58 755

Geir Sneffjellå
3. vara

Mo i Rana
Tlf. 472 34 603

Folkeaksjonens ledelse og politikk:

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er en landsomfattende partipolitisk nøytral organisasjon med formål å endre dagens rovdyrpolitikk. Økende bestander av store rovdyr gir ikke bare konflikt mellom nærings og verneinteresser. Det handler om mange folks livskvalitet i hverdagen.

Skogen og utmarka er viktig for vår livskvalitet. Dagens rovdyrpolitikk truer mye av det som gjør det meningsfullt å bo i Distrikts-Norge.

Jegere og utmarksbrukere er kulturbærere. Vår fantastiske natur med et rikt biologisk mangfold er et resultat av flere tusen år med allsidig utmarksbruk. Dette er faktisk grunnlaget for vår opprinnelige eksistens og bosetting i Norge.

Det er kunnskapsløst og historieløst hvis disse rike tradisjonene skal vike for myter om at Norge består av urørt villmark.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk er en viktig stemme i rovdyrdebatten. Med kunnskap, ansvarlighet og engasjement bidrar vi til økt kompetanse som skal gi grunnlag for en ny politikk med aktiv forvaltning i stedet for strengt vern av rovdyr i Norge.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk sier:

- **Ja til lokal forvaltning**
- **Ja til effektivt uttak av skadedyr**
- **Nei til kjerneområder og rovdyrsoner**
- **Nei til fast ulvestamme i Norge**

Ansatte:

Åsmund Ystad

Daglig leder

Tlf. 975 95 119
aksjonen@rovdyr.org

Svein Egil Hatlevik

Journalist

Tlf. 940 08 611
svein.egil.hatlevik@rovdyr.org

Medlemskontingent er kr 285,- for hovedmedlem i 2022.

Familiemelderskap koster kr 415 for hele familien. Ungdom under 25 år betaler kr 130 pr. person. Nye hovedmedlemmer betaler kr 200 første året, og familiemedlemmer og ungdom kr. 100 første året.

Fine premier til Folkeaksjonens gode ververe

Verv 5 medlemmer og velg mellom:

GENSER:

«Norsk Natur er herlig – uten ulv»
Str. XXL til Small.

VÅPENREIM
sort, med FNR-logo

Jeg melder meg herved inn som medlem
i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk.

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

Telefon:

Fødselsår, under 25 år: Familiemedlem:

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

Telefon:

Fødselsår, under 25 år: Familiemedlem:

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

Telefon:

Fødselsår, under 25 år: Familiemedlem:

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

Telefon:

Fødselsår, under 25 år: Familiemedlem:

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

Telefon:

Fødselsår, under 25 år: Familiemedlem:

Jeg har vervet 5 nye medlemmer og ønsker meg:

Folkeaksjonens genser (Str.:))

Sort våpenreim med logo

Navn:

Adresse:

Dato:

Postnr./Sted:

Telefon:

Innmeldingsskjema sendes:

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk,
Pb. 40, 7701 Steinkjer
aksjonen@rovdyr.org

Telefon: 975 95 119
Bankkonto: 4464.09.33434

Du kan også bruke innmeldingsskjema
på www.rovdyr.org

Velkommen til årets Jakt- og fiskedager på Skogmuseet

11. – 14. august 2022 treffer du Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk på vår stand i Elverum for første gang siden 2019. Du treffer oss på på vår vanlige plass på Knivtorget foran stabburet, klar til å ta imot gode medlemmer og som vanlig med gode tilbud til nye medlemmer.

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk møter du som vanlig på vår faste plass foran stabburet på Skogmuseet på Elverum. Bildet er fra siste opptreden i 2019.

Camp Villmark

I månedsskiftet april/mai i vår var det klart for den første Villmarks-messen på Lillestrøm. Dette var FNRs første møte med publikum på messe siden 2019. Det var godt å komme i gang igjen og hyggelig å treffe gamle og nye. Og nye medlemmer ble det mange av, 135 personer ble nye FNR-medlemmer på Camp Villmark i år.

FNR på Camp Villmark

Sandnessjøen og Seljord

I tillegg til flere lokale messer omkring i landet i sommer og i høst vil du som vanlig FNR på stand på Nord-Norsk landbruksmesse i Sandnessjøen 26. – 28. august og selvfølgelig på Dyrskun i Seljord 9. - 11. september.

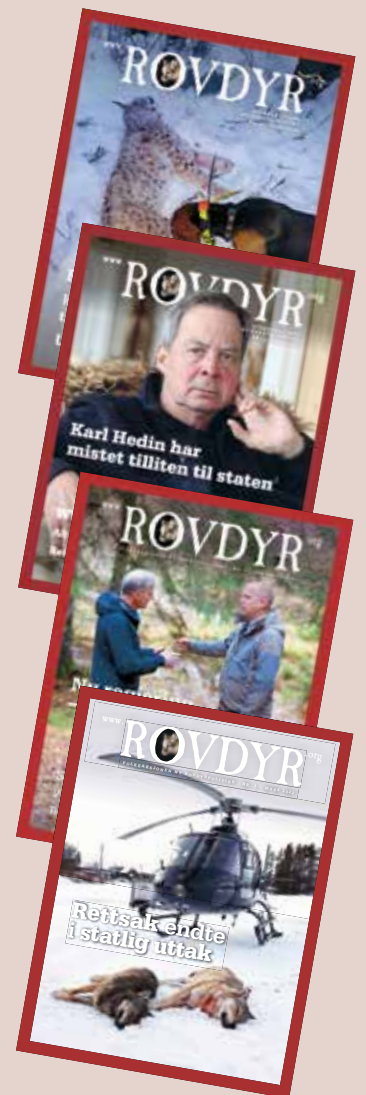
Kontaktinformasjon for Folkeaksjonens lokallag

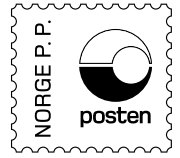
Lokallag	Leder	Telefon
Østfold	Roger Dramstad, Rakkestad	tlf. 908 58 755
Akershus	Odd Granås, Aurskog	tlf. 908 81 938
Søndre Buskerud	Olav Fageraas, Spikkestad	tlf. 918 82 430
Glåmdalen	Kjell Eierholen, Åsnes	tlf. 971 80 798
Vestfold	Frode Island Bergan, Steinholt	tlf. 905 81 517
Hallingdal	Knut Halvor Jordet, Nesbyen	tlf. 958 88 416
Trysil og Engerdal	Hans Peter Nyhuus, Trysil	tlf. 992 11 953
Åmot og Elverum	Vidar Helgesen, Rena	tlf. 917 46 796
Ringsaker	Geir Atle Aas, Brumunddal	tlf. 907 27 902
Nord-Østerdal	Harald Enge, Os	tlf. 950 88 892
Lillehammer	Ottar Moe, Øyer	tlf. 959 81 660
Valdres	Arne Warberg, Fagernes	tlf. 906 14 892
Lesja og Dovre	Eirik Sæther, Lesjaskog	tlf. 909 91 236
Oppdal og Rennebu	Odd Roger Eggan, Oppdal	tlf. 976 80 808
Gauldal	Torleif Slaaen, Ler	tlf. 958 39 587
Nord-Trøndelag	Jørn Ove Heggland, Snåsa	tlf. 414 57 649
Helgeland	Pål Ove Wika, Trofors	tlf. 482 34 191
Troms	Terje Benjaminsen, Tovik	tlf. 913 91 707

Landsstyret i Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk

Leder:	Arve Sætra, Aurskog	tlf. 992 15 586
Styremedlem:	Tone J. M Benjaminsen, Tjeldsund	tlf. 941 47 249
	Mariann Skotte, Lesja	tlf. 909 47 244
	Arne Sveen, Rena	tlf. 951 90 083
	Mette Trøftmoen, Nord-Odal	tlf. 905 86 603
Varamedlem:	Knut Halvor Jorde, Nesbyen	tlf. 958 88 416
	Roger Dramstad, Rakkestad	tlf. 908 58 755
	Geir Sneffjellå, Mo i Rana	tlf. 472 34 603
Daglig leder:	Åsmund Ystad, Steinkjer e-post: aksjonen@rovdyr.org	tlf. 975 95 119
Revisor:	Revisorfirmaet BDO AS, Steinkjer	
Ordfører landsmøte:	Kjetil Hermanstad, Grong	
Valgkomité:	Kjell Eierholen, Glåmdal Jørn Ove Heggland, Nord-Trøndelag Odd Granås, Akershus	

Tidligere utgaver
av Rovdyr
kan leses på
www.rovdyr.org

Rovdyrpolitikken er for viktig til å formidles av 23 år gamle journalistvikarer fra Bærum

Folkeaksjonen ny rovdyrpolitikk
rapporterer nyhetene sjøl

Les sakene på www.rovdyr.org

Et utvalg av saker:

Ingen ting har skjedd i ørneforvaltningen,
melder regjeringen

8. juni 2022

Regjeringen åpen for svensk
ulvesamarbeid, men vil beholde kontroll

28. mai 2022

Nok en vellykket skadefelling
for foxhunden Einar

18. juni 2022

Her er regjeringens fire alternativer for jerv

21. juni 2022